

# - Pestprotocol -

Omdat ieder kind er mag zijn!

Schooljaar 2016-2017  
Johannes Bogermanschool  
Genemuiden



## **Voorwoord**

Elk kind is door God uniek geschapen en heeft recht op een veilige plek binnen de school. Vanuit de opdracht om onze naaste lief te hebben als onszelf en God lief te hebben boven alles willen we hieraan gestalte geven door binnen de school het pesten niet te tolereren.

Het is belangrijk om consequent aandacht te besteden aan het onderwerp pesten. Een protocol is hierbij een steunend middel en kan houvast bieden aan directie, leerkrachten, leerlingen en ouders. Zo moet het protocol ook geïnterpreteerd worden.

Een actieve houding is een vereiste om pesten te voorkomen en tegen te gaan, waarbij het protocol een hulpmiddel kan zijn.

# **Inhoudsopgave**

<b>1. Algemene informatie over pesten</b>	<b>Bladzijde 3</b>
1.1 Wat is pesten?	
1.2 Kenmerken pestgedrag	
1.3 Signalen die kunnen duiden op pesten	
1.4 Factoren die het pesten afzwakken	
<b>2. Wat doen wij op de JBS?</b>	<b>Bladzijde 5</b>
<b>3. Regels en afspraken</b>	<b>Bladzijde 7</b>
3.1 Onze gouden schoolregels	
3.2 Protocol digitaal pesten	
3.3 Regels en afspraken m.b.t. het buitensluiten van kinderen	
<b>4. Vijfsporenaanpak</b>	<b>Bladzijde 8</b>
<b>5. Extra achtergrondinformatie m.b.t. de vijfsporenaanpak</b>	<b>Bladzijde 9</b>
5.1 Mobiliseren van de zwijgende middengroep	
5.2 Hulp aan de pester	
5.3 Aandacht in het team	
5.4 Contact met ouders	
5.5 Hulp aan het gepeste kind	
<b>5. Tot slot</b>	<b>Bladzijde 12</b>
<b>6. Bijlage uitgangspunten bij het voeren van de gesprekken</b>	<b>Bladzijde 13</b>
6.1 Gesprek met een pester	
6.2 Gesprek met het gepeste kind	
6.3 Gesprek met de klas	
6.4 Gesprek met de ouders van het gepeste kind en/of de pester	

# **1. Algemene informatie over pesten**

## **1.1 Wat is pesten?**

Pesten betekent het systematisch misbruiken van je persoonlijke macht en/of kracht om anderen die zich niet of moeilijk kunnen verweren pijn te doen, te intimideren of bang te maken met de bedoeling er zelf beter van te worden. Pesten kan variëren van steeds terugkerende kleine pesterijen tot echte bedreigingen en lichamelijk geweld. Het kent vele vormen zoals:

- Verbaal - voortdurend plagen, kleineren, uitschelden, uitlachen, roddelen.
- Lichamelijk - knijpen, laten struikelen, duwen, vechten.
- Gebaren - dreigende gezichtsuitdrukkingen of gebaren.
- Afpersing - eisen dat geld, de middagboterham of schoolwerk wordt afgegeven.
- Buitensluiten - niet mee mogen doen, bij activiteiten steeds worden buitengesloten.
- Geniepigheden - tas afpakken en dingen laten verdwijnen.
- Telefonisch of mailen - pesterijen via de telefoon of internet (e-mail, chatten).

De ergste vorm van pesten is wanneer een aantal kinderen besluit om één kind te intimideren.

## **1.2 Kenmerken pestgedrag**

De volgende kenmerken kunnen duiden op pestgedrag:

- Altijd met een bijnaam benoemen, nooit bij de eigen naam noemen.
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot.
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven.
- Briefjes doorgeven.
- Beledigen.
- Opmerkingen maken over kleding.
- Isoleren.
- Buiten school opwachten, slaan of schoppen.
- Op weg naar huis achterna rijden.
- Naar het huis van het slachtoffer gaan.
- Bezittingen afpakken.
- Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer.
- Belachelijk maken.
- Uitlachen.

## **1.3 Signalen die kunnen duiden op pesten**

Zonder dat een kind letterlijk zegt dat het gepest wordt, kunnen de onderstaande signalen op pesten duiden:

- Vaak alleen staan in de pauze.
- Tijdens de pauze bij de pleinwacht gaan staan.
- Een spel is "toevallig" steeds net begonnen als hij of zij erbij komt.
- Vaak alleen met jongere kinderen spelen.
- Niet naar buiten willen op school.
- Zuchten, piepen en steunen van andere kinderen als het betreffende kind een idee oppert, dat wel geaccepteerd zou worden als een ander kind dat idee aangedragen zou hebben.
- Veel geroddel in de groep.
- Als andere kinderen zich negatief uitlaten over familieleden van het kind.

- Andere kinderen vinden alles stom van het betreffende kind (kleding, haardracht, keuze van de rugzak, enz.).
- Andere kinderen reageren negatiever op een fout van het kind, dan dat ze dat doen bij hun andere klasgenoten.
- Het kind wil niet meer naar school, of geeft aan zich ziek te voelen.
- Bepaalde kleren niet meer aan wil hebben naar school.
- Gauw boos of prikkelbaar is.
- Niet meer buiten wil spelen en zich opsluit in huis.
- Het kind wordt niet meer uitgenodigd op feestjes van klasgenoten.

#### **1.4 Factoren die het pesten afzwakken**

- Duidelijke regels hoe mensen met elkaar omgaan.
- Respect voor elkaar.
- Goed contact tussen ouders en school.
- Inzichtelijke straffen als iemand zich niet aan een afgesproken gedragscode houdt.
- Medezeggenschap van zowel leerkrachten, leerlingen als ouders.
- Complimentenlijst maken: iedere week een andere leerling in het zonnetje zetten.

## **2. Wat doen wij op de JBS?**

*De JBS is **Meer dan leren alleen!***

*De JBS is een protestants christelijke basisschool met de **Bijbel** als grondslag.  
Vanuit een **veilige basis** laten we de kinderen **groeien en bloeien**.  
We geven **kwalitatief goed onderwijs** op het **niveau van elk kind**.*

*Motto schoolplan 2015-2019:  
**Groeien en bloeien!***

Bovenstaand is onze missie. Dit betekent dat wij de kinderen willen leren zichzelf en anderen te accepteren en tegelijkertijd willen wij onderwijs geven in een veilige omgeving. Dit houdt in dat wij alle kinderen veiligheid willen en moeten bieden.

Dat wij dus tegen pesten zijn en pesten niet zullen tolereren moge dus duidelijk zijn.

1. Aan het begin van ieder schooljaar (namelijk tijdens de week van de veiligheid) worden in de klas klassenregels opgesteld. Hierbij is het essentieel dat de regels zoveel mogelijk vanuit de leerlingen komen. Dit geldt voor de groepen 4-8.

We houden hierbij de volgende methode aan:

- a. Allereerst 'brainstormen': de voorstellen van de leerlingen worden individueel opgeschreven en daarna wordt door elke leerling de belangrijkste regel voorgelezen. Bij elk kind wordt de vraag gesteld waarom voor deze regel gekozen is. De belangrijkste regels worden op het bord geschreven.
- b. De leerkracht dient te benadrukken dat alle voorstellen welkom zijn en bovendien dient hij ervoor te zorgen dat belangrijke regels niet vergeten worden.
- c. De door de leerlingen opgeschreven regels worden ingenomen en door de leerkracht verwerkt tot maximaal 10 regels.  
Het groepsreglement protocol wordt voor alle leerlingen duidelijk zichtbaar opgehangen en nadat de leerlingen duidelijk naar de klas hebben uitgesproken dat ze beloven om zich aan deze regels te houden, zetten ze hun handtekening/naam onder het protocol. Hierna schrijft de leerkracht de datum van vaststelling onder het protocol en zet de eigen handtekening.
- d. Tenslotte dienen de leerlingen eigen te worden met de regels. Na twee weken vindt er in de klas een evaluatie van de regels plaats. Hierbij worden knelpunten geïnventariseerd en besproken.

2. Op school werken we het hele jaar met de SEO-methode 'Kinderen en hun sociale talenten'. In deze methode komen in elke groep de volgende acht categorieën aan de beurt: ervaring delen, aardig doen, samen spelen en werken, een taak uitvoeren, jezelf presenteren, een keuze maken, opkomen voor jezelf, omgaan met ruzie.

3. De kinderen moeten weten dat als er signalen van pesten zijn, ze dit direct aan de leerkracht moeten doorgeven. De leerkracht zal nog dezelfde dag in gesprek gaan met de pester en de gepeste. Eerst individueel en na goedkeuring van de gepeste samen met de pester. Het is van groot belang dat ze hierbij elkaar aankijken en elkaar het verhaal vertellen, in een niet verwijtbare, open sfeer. Open staan voor elkaar is belangrijker dan elkaar dingen verwijten. Wij hanteren op school de vijfsporenaanpak (zie hoofdstuk 4).

4. In de week van de veiligheid gaan de vertrouwenspersonen de klassen langs om zich te laten zien aan de kinderen. Ze geven ook duidelijk aan dat kinderen altijd bij hen terecht kunnen als er

problemen zijn. Dus ook als ze gepest worden. De kinderen vullen in deze week een vragenlijst in. Deze lijst is bedoeld als signaleringslijst.

5. Naast de leerlingen worden ook de ouders op de hoogte gesteld van opgestelde klassenregels. Zij krijgen na vaststelling in de groep een exemplaar thuis.

6. Van ouders vragen wij in het geval dat zij weten of een vermoeden hebben dat hun kind gepest wordt, zo spoedig mogelijk contact op te nemen met de leerkracht van het betreffende kind. De leerkracht zal dit signaal serieus nemen en er inhoudelijk middels gesprekken met de betreffende leerlingen op in gaan. Ook ouders worden voor een gesprek op school uitgenodigd. Het is erg belangrijk dat zowel de ouders van de pester als de gepeste op school worden uitgenodigd voor een gesprek en dat zij op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen. Van elk gesprek met zowel leerlingen als ouders wordt een kort verslag gemaakt.

7. Tijdens de 10-minutengesprekken stelt de leerkracht het onderwerp pesten aan de orde, zodat ouders aan kunnen geven of zij signalen hebben opgevangen dat hun kind gepest wordt, dat hun kind pest, of dat anderen in de klas of op school gepest worden.

8. Het pestprotocol wordt in de laatste teamvergadering van het cursusjaar aan de orde gesteld om te bezien of het protocol goed functioneert of dat er wijzigingen en of aanvullingen nodig zijn.

## **3. Regels en afspraken**

### **3.1 Onze gouden schoolregels**

1. Ik, jij, hij of zij, iedereen hoort erbij.
2. Als anderen bij mij iets doen, bijvoorbeeld een klap of een schop, dan zeg ik heel duidelijk 'Stop!'
3. Alle dingen hebben een doel, dus kapot maken is niet cool.
4. Als de ander praat ben je stil, dan hoor je wat die zeggen wil.
5. Rennen doe je op het schoolplein, binnen moet het rustig zijn.
6. Hoe leuk het ook buiten was, kom rustig in de klas.
7. Samen spelen, samen delen en elkaar niet vervelen.
8. Op school is het fijn, voor groot en klein.
9. Lelijke woorden en bijnamen storen, dus willen we ze niet horen.
10. Pesten is niet chill, dus vertel ik het de juf/meester of mijn ouders als ik dat niet wil.

### **3.2 Protocol digitaal pesten**

#### **Algemene 'digitale' regels**

- Geef nooit persoonlijke informatie op het internet, zoals naam, adres, telefoonnummer, e-mailadres, wachtwoorden en pincodes.
- Op school chatten en Facebooken we niet, we gebruiken alleen e-mail.
- Voor het schrijven van een mailtje gelden dezelfde regels als voor het schrijven van een briefje: netjes en beleefd taalgebruik.
- Krijg je vervelende mailtjes? Vertel het meteen tegen iemand op school. Jij kunt hier waarschijnlijk niets aan doen.
- Mobieltjes zijn op school verboden.

#### **Cyberpesten**

Digitaal pesten is één van de verschillende vormen van pesten. Cyberpesten gebeurt vaak buiten de school. Het ruziën en pesten gaat op school door. Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat. Kinderen kunnen minder goed leren. En het pesten heeft effect op het schoolklimaat. Het is een groeiend probleem. Daarom is een aanvulling hierover in het huidige pestprotocol van groot belang.

Er zijn verschillende vormen van cyberpesten: anonieme berichten versturen via chatprogramma's, Facebook, Whatsapp en sms. Schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping en het versturen van een e-mail bom.

Schrikbarend is te weten dat 20% van de leerlingen te maken heeft met cyberpesten. Niet al deze vormen zal je vinden op de basisschool maar toch is het van belang te weten waarin cyberpesten kan ontwaarden.

De effecten van cyberpesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Wanneer de leerkracht merkt, dat er door kinderen uit zijn klas thuis gebruik gemaakt wordt van chatprogramma's of dat er e-mailcontacten tussen leerlingen zijn, bespreekt de leerkracht met de groep de voordelen en risico's hiervan. In de bovenbouwgroepen is dit in ieder geval aan de orde.



Signalen betreffende cyberpesten nemen we altijd serieus. Wanneer de leerkracht signaleert, dat er sprake is van cyberpesten, volgt hij/zij onderstaand stappenplan.

### 1. Gesprek met de gepeste leerling én gesprek met de dader(s)

Deze twee onderdelen vallen beiden onder de eerste stap. Ze dienen naast elkaar uitgevoerd te worden. Het is namelijk van belang dat er met zowel het slachtoffer als met de daders in gesprek gegaan wordt. Daarvoor dienen de dader(s) dus opgespoord te worden. Er moet worden afgewogen of de gesprekken afzonderlijk plaatsvinden of dat dit in een driegesprek (leerkracht, slachtoffer, dader) kan plaatsvinden. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt over het vervolg.

#### Gesprek met de gepeste leerling

Het is van belang dat de leerkracht:

- deze leerling en diens klacht serieus neemt.
- de leerling zijn verhaal laat doen en daar de tijd voor neemt.
- zich probeert in te leven in de leerling.
- geen verwijten maakt. Dat maakt het onveilig voor de leerling, waardoor deze minder zal vertellen of zelfs helemaal niets meer zal vertellen.
- de tip geeft om de pester te blokkeren en/of te verwijderen wanneer het om digitaal pesten gaat.
- door blijft vragen. Vooral wanneer het gaat om een gesprek met een leerling na het signaleren van digitaal pesten. De leerling zal niet snel vertellen dat hij/zij gepest wordt of zelf pest.

#### Gesprek met de dader(s)

Hierbij is het van belang:

- in te gaan op wat er gaande is.
- door te vragen.
- goed te luisteren naar de kant van het verhaal van deze leerling en dit serieus te nemen.
- te wijzen op de mogelijke gevolgen voor de gepeste leerling.
- duidelijk te maken dat de leerling zich schuldig maakt aan een ernstig feit en dat dit in sommige gevallen zelfs strafbaar is.

Als het pesten op deze manier bespreekbaar wordt gemaakt, bestaat wel het gevaar dat het slachtoffer opnieuw door de pester(s) te grazen wordt genomen. Wij moeten er dus voor zorgen dat er een goed pestbeleid is en dat leerkrachten oog houden voor het pestgedrag. Wanneer er een goed pestbeleid is, wordt de kans op herhaling kleiner. Wij bespreken dit in het team.

### 2. Ouders/verzorgers van de leerlingen op de hoogte stellen

De leerkracht informeert zowel de ouders/verzorgers van de gepeste leerling als de ouders/verzorgers van de pester zo spoedig mogelijk over wat er speelt. Dat gebeurt bij voorkeur voor het gesprek met de betrokken leerlingen.

Denk hierbij aan het volgende:

- Vraag de ouders of zij de signalen herkennen. Wanneer zij niet weten wat de signalen zijn, kunt u hen hierover informatie geven.
- Vertel ouders/verzorgers dat het niet hun schuld is.
- Informeer de ouders over de afspraken die met de leerlingen zijn gemaakt, wanneer het gesprek met hen al heeft plaatsgevonden.
- Vertel de ouders welke maatregelen zij kunnen nemen/wat zij kunnen doen.
- Verwijs ouders/verzorgers voor meer informatie naar bijvoorbeeld het gratis telefoonnummer 0800-5010 (voorheen de onderwijstelefoon).
- [www.pestweb.nl](http://www.pestweb.nl). Zij kunnen antwoord geven op vragen van ouders/verzorgers. Zij zijn ook per telefoon te bereiken: 0800 2828280 of mobiel.

### **3.3 Regels en afspraken m.b.t. het buitensluiten van kinderen**

Omdat in alle enquêtes, die op scholen voor basisonderwijs worden afgenomen, buitensluiten als een van de meest voorkomende vormen van pesten wordt genoemd, nemen we hierop de volgende maatregelen.

- Om buitensluiten zoveel als mogelijk te voorkomen, laten de leerkrachten de leerlingen bijna nooit zelf groepjes maken. De leerkracht maakt ze meestal zelf en legt daarbij uit wat de redenen hiervoor zijn.
- Daarnaast wordt in ieder contract voor of door de leerlingen de regel opgenomen dat niemand (meer) mag worden buitengesloten (iedereen hoort erbij!) en vindt door de leerkracht controle op de uitvoering van de regel plaats.
- Ook geldt op het plein de regel dat niemand bij het spelen mag worden uitgesloten. Hiervoor zijn wel uitzonderingen te noemen:
  - \* De eerste uitzondering is dat, wanneer een leerling zich aanmeldt bij een groep die een spel speelt dat slechts met een beperkt aantal leerlingen wordt gespeeld, de groep deze leerling op grond van dit feit mag weigeren.
  - \* En de tweede uitzondering is wanneer een spel wordt gespeeld waarbij even aantallen noodzakelijk zijn. Meldt één leerling zich bij een van deze twee groepen, dan wordt hem geadviseerd op zoek te gaan naar nog een leerling zodat de twee groepen even groot zijn en blijven.
- Onder schooltijd worden geen uitnodigingen voor verjaardagsfeestjes meer aan elkaar gegeven. Dit moet buiten school om gebeuren. Dit geldt ook voor kerstkaarten.

## **4. Vijfsporenaanpak**

Op de JBS volgen wij de Vijfsporenaanpak. Deze aanpak is gericht op de verschillende partijen die betrokken zijn bij pesten: het gepeste kind, de pester, de ouders, de klasgenoten en de school. De Vijfsporenaanpak is bedacht en uitgewerkt door Bob van der Meer, die al sinds de jaren tachtig aandacht vraagt voor pesten.

### **Spoor 1: Steun bieden aan het kind dat gepest wordt:**

Naar het kind luisteren en zijn probleem serieus nemen.

Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen.

Samen met het kind werken aan oplossingen.

Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden.

Zorgen voor follow-up gesprekken.

### **Spoor 2: Steun bieden aan het kind dat zelf pest:**

Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent.

Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen.

Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden.

Zorgen dat het kind zich veilig voelt; uitleggen wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.

Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.

Zorgen voor follow-up gesprekken.

### **Spoor 3: De ouders van het gepeste en van het pestende kind steunen:**

Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.

Ouders op de hoogte houden van peestsituaties.

Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.

In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie.

Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

### **Spoor 4: De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:**

Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij.

Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.

Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

### **Spoor 5: De algemene verantwoordelijkheid van de school**

De school zorgt dat de directie, de mentoren en de docenten voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school.

De school neemt stelling tegen het pesten.

De school brengt huidige situatie rond pestbeleid in kaart (bijvoorbeeld via de quick scan pestbeleid).

De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is.

## **5. Extra achtergrondinformatie m.b.t. de vijfsporen-aanpak**

### **5.1 Mobiliseren van de zwijgende middengroep**

De voorwaarde voor succes is dat de gemaakte regels maandelijks worden besproken. De regels worden voor de groepen 1-3 gemaakt. Vanaf groep 4 worden de regels juist met elkaar gemaakt. De regels worden met elkaar besproken in het kader van de normen- en waardenontwikkeling van de leerlingen. De waarde hierbij is veiligheid en de norm dat bepaalde, met elkaar afgesproken, gedragingen niet meer kunnen. Blijven leerlingen de regels stelselmatig overtreden, dan wordt hen hulp gegeven.

Juist de zwijgende middengroep kan een cruciale rol spelen bij het tegenaan van pesten. Als zij in de bres springen voor een slachtoffer, heeft de pester of hebben de pesters, bewust of onbewust, minder profijt van het pesten.

### **5.2 Hulp aan de pester**

Of en in hoeverre de hulp aan de pester in de hierna te noemen volgorde wordt gegeven, is afhankelijk van de leeftijd, de oorzaak van pesten, de zwaarte van de peestsituatie, de in te schatten gevolgen van het pestgedrag voor de gepeste leerling en van het oordeel van de schoolleiding die van de hieronder staande volgorde op grond van haar motiverende redenen kan, mag en zelfs moet (kunnen) afwijken. Meestal verloopt de hulp aan de pester echter als volgt:

- Een gesprek.

In dit gesprek wordt aan de leerling duidelijk gemaakt dat hij/zij, ondanks de met elkaar gemaakte afspraken, aan klas- of schoolgenoten geen veiligheid geeft. Hierna wordt hij/zij geconfronteerd met de gevolgen van zijn gedrag. Dit kan in een begeleid gesprek tussen de pester en gepeste (alleen als de gepeste toestemming geeft), waarbij de pester geconfronteerd wordt met de effecten van zijn gedrag. Ouders worden op de hoogte gesteld.

- Daarna wordt met hem een aantal probleemoplossende gesprekken gevoerd.

Het eerste doel van deze gesprekken is om met hem achter de mogelijke oorzaak van zijn gedrag te komen.

Het tweede doel: onderzoek doen naar de mate van het empathisch vermogen van de leerling.

Het derde en laatste doel: afspraken met hem maken en deze afspraken consequent controleren. De ouders van de pester als ook het gepeste kind zijn van deze afspraken op de hoogte.

- Verandert het gedrag van de pester niet of niet noemenswaardig, dan nodigt de leerkracht, samen met de IB-er, de ouders voor een gesprek uit om hen op de hoogte te stellen van het probleem.

Omdat de school alle voorgaande activiteiten in het leerlingendossier heeft opgenomen, kunnen de ouders, geconfronteerd met het gedrag van hun kind, het niet (meer) ontkennen, waarop hun hulp wordt ingeroepen.

- Blijft de leerling het ongewenste gedrag vertonen, is de inschakeling van een psycholoog of psychiater de noodzakelijke volgende stap. Hij onderzoekt de leerling en adviseert op grond van zijn bevindingen de school en Jeugd-zorg. Een van deze adviezen kan zijn dat de leerling verplicht wordt deel te nemen aan een sociale vaardigheidstraining van/voor pesters om hen te leren om op een normale manier met leeftijdgenoten om te gaan.

- Blijven ook deze activiteiten zonder succes, dan wordt de leerling geschorst of verwijderd.

### 5.3 Aandacht in het team

In elke teamvergadering is er de mogelijkheid om te spreken over het welbevinden van de kinderen. Elk teamlid wordt op de hoogte gesteld wanneer er sprake is van pesten, zodat een ieder hier heel goed op kan letten tijdens o.a. de pleinwacht. In het team worden regelmatig de regels besproken.

In het begin van het schooljaar staat de week van de veiligheid op de agenda. Deze week wordt in het begin van het jaar gepland. Het pestprotocol wordt aan het eind van elk schooljaar in een teamvergadering geëvalueerd .

Wanneer er nieuwe ongewenste omgangsvormen ontstaan in het schooljaar, dan is het niet (meer) nodig dit uitgebreid in een project te behandelen, maar geeft de leerkracht zowel aan ouders als leerlingen - kort - achtergrondinformatie over het verschijnsel; voert de leerkracht, al dan niet samen met ouders en leerlingen, een nieuwe regel voor deze omgangsvorm in het contract van de leerlingen in en krijgt degene, zowel leerling als ouder, die weigert zich aan te passen aan de veilige omgangsvorm, hulp.

Vanzelfsprekend geldt het pestprotocol ook voor leerkrachten. Zo zorgen we ook voor een veilige sfeer binnen het team.

### 5.4 Contact met ouders

Ouders die hun kind bij school aanmelden, worden op de hoogte gesteld van het beleid van de school inzake veiligheid, waaronder pesten. Daarna wordt hen, zoals gezegd, door middel van het plaatsen van een handtekening, gevraagd akkoord te gaan met het, aan iedere schoolgeleding voorgelegde en door hen vastgestelde, beleid.

Ook worden de ouders ingeschakeld bij (het maken van) de regels. In de eerste plaats ontvangen zij een kopie van de voor (groepen 1-3) of door de leerlingen (groepen 4-8) vastgestelde regels, zodat zij kunnen letten op de naleving van de regels buiten school. En in de tweede plaats wordt hen gevraagd om, wanneer ze ongewenste omgangsvormen bij hun kinderen zien of van hen horen, de leerkrachten hiervan op de hoogte te stellen zodat ze te zijner tijd regels hieromtrent in de regels van de leerlingen kunnen opnemen.

Wanneer kinderen worden gepest, vertellen ze het in veel gevallen niet aan hun ouders. Om er toch achter te komen krijgen ouders het advies er zelf af en toe over te beginnen. Ze geven daarmee drie signalen af. In de eerste plaats dat de ouder weet wat kinderen elkaar (kunnen) aandoen. Dit is al een geruststelling voor kinderen: mijn ouders weten wat pesten is. In de tweede plaats kunnen de ouders daarbij emoties tonen en duidelijk maken dat ze het verschrikkelijk vinden dat kinderen elkaar dit aandoen. En ten derde geven ze daarmee de boodschap dat, als het hun kind overkomt, het thuis bespreekbaar is en het kind zich er niet voor hoeft te schamen dat het dit overkomt.

Vertellen kinderen wel aan hun ouders dat ze worden gepest, dan vragen ze hen vaak er niet met de leerkracht over te spreken. Ouders die deze informatie van hun kind krijgen, stellen het gerust met de mededeling dat de school het goed zal aanpakken zodat niemand er ooit achter zal komen dat hun kind 'geklikt' heeft. Na deze geruststelling vragen de ouders aan hun kind wie het doet, wát ze doen en wáár ze dat doen. Deze informatie geeft de ouder door aan de leerkracht waarop deze een aantal andere volwassenen inschakelt: overblijfskracht TSO, pleinwacht. Zodra iemand iets ziet dat wijst op (ook maar een begin van) pesten, neemt hij duidelijk stelling, waarna de leerkracht de hulp aan de pester, zoals geformuleerd in **5. 2 Hulp aan de pester**, start en doorzet.

Tot slot is de school verantwoordelijk voor de veiligheid van alle geledingen, daarom is het dan ook strikt verboden om eigen rechter te gaan spelen of om als ouder zelf naar de ouders van de pester te gaan.

## 5.6 Hulp aan het gepeste kind

Kinderen die voortdurend zijn gepest, kunnen twee mogelijke reacties gaan vertonen. Ze worden passief, het grootste aantal, of provocerend. Beide leerlingen 'verraden' zich via hun lichaamstaal, lopen daardoor gevaar ook in andere situaties zondebok te worden, ook wel herhaald slachtoffer-schap genoemd. Zowel de passieve als de provocerende zondebok hebben, al om deze reden, professionele hulp nodig. Ouders worden vanaf het begin bij dit proces betrokken.

Een van de problemen met deze kinderen is dat ze uiterst gevoelig zijn (geworden) en in ieder plagerijtje (het begin van) weer een nieuwe peestsituatie zien. Elke klacht in deze richting dient door de leerkracht serieus te worden genomen, echter niet tot elke prijs. Sommige gepeste kinderen en/of hun ouders kunnen hun situatie namelijk ook gaan gebruiken om de rest van de klas te terroriseren met hun gevoeligheid.

Wanneer op bovenstaande manier duidelijkheid is geboden over een normale manier van omgang van leerlingen met elkaar, zijn eventuele ongewenste omgangsvormen tussen de andere schoolgeledingen niet alleen aan de orde te stellen, maar ook effectief aan te pakken.

## **6. Tot slot**

De JBS heeft als motto 'Meer dan leren alleen'. Wij zorgen voor een veilige omgeving en hebben het doel om ervoor te zorgen dat een ieder zich veilig voelt op school.

Pesten is dus iets wat wij als school absoluut niet zullen tolereren. Wij hopen dan ook dat door de aanwezigheid van dit protocol voor een ieder duidelijk is wat wij tegen het pesten doen. Daarbij willen wij een ieder vragen heel alert te zijn en de school te betrekken bij mogelijk pestgedrag.

## **7. Bijlage uitgangspunten bij het voeren van de gesprekken**

### **7.1 Gesprek met een pester**

Hoewel ieder pestgeval verschillend is, zijn er toch algemene richtlijnen te geven. Zo ook voor een gesprek met een pester.

- Belangrijk bij een gesprek met een pester is, om het gedrag van het kind en het kind zelf als twee verschillende zaken te onderscheiden. Het gaat erom dat het gedrag van de pester wordt afgekeurd en niet de pester zelf. De beste houding is om als leerkracht in figuurlijke zin naast de pester te gaan staan ("ik had het zelf even goed kunnen doen").
- Juist pesters hebben veel structuur nodig. Daarom is het goed om duidelijk stelling te nemen tégen het pesten. Hierdoor weet het kind waar het aan toe is: pesten wordt niet geaccepteerd!
- Daarnaast dient gezocht te worden naar de reden van pesten. Waarom heeft het kind gepest? Wat wilde het er mee bereiken? Deze vragen dienen zo open mogelijk gesteld te worden. Het kind zal gemakkelijker antwoord geven wanneer het aan de houding van de leerkracht merkt dat het niet wordt afgewezen, ondanks zijn/haar gedrag.
- Bovendien moet duidelijk worden hoe de situatie is ontstaan en zich heeft ontwikkeld tot op het moment van het gesprek toe.
- Omdat pesters vaak niet inzien wat de gevolgen zijn van hun pestgedrag, is het goed om hen hiervan bewust te maken. Dit is bijvoorbeeld mogelijk door als leerkracht zelf de effecten van pestgedrag te vertellen. Wat ook goed kan werken is dat de leerkracht even de pester is. Hierdoor ondervindt de pester het zelf hoe het is om gepest te worden.
- Pesten is vaak een vorm van een inadequate reactie op een bepaalde situatie. Wanneer men achter de reden is gekomen van het pestgedrag, kan men samen met de pester gaan zoeken naar oplossingen. Het gaat erom dat het kind leert op een andere manier met zijn frustraties / boosheid / en dergelijke om te gaan. Een vraag als: "Hoe zou je op een andere manier met je ...(bijvoorbeeld boosheid) om kunnen gaan?", kan nieuwe wegen openen.
- Wat ook kan werken is dat de leerkracht sterke kanten van de gepeste laat zien. Vaak is de pester helemaal gefixeerd op de negatieve kanten van de gepeste en ziet het geen sterke kanten meer. Wanneer de leerkracht hier op wijst, kan dit waardering voor de gepeste geven.
- Laat de pester zijn/haar excuses aanbieden aan de gepeste.
- Verder kan het goed zijn om afspraken met de pester te maken. Ook kan het goed zijn om de pester zelf een afspraak te laten maken met de leerkracht. In dit laatste geval wordt de verantwoordelijkheid van de pester vergroot. Hij/zij heeft zelf een afspraak gemaakt met de leerkracht en hij/zij weet ook wat de gevolgen zijn, wanneer de afspraak niet nagekomen wordt.
- Wat de pester kan helpen is het belonen van positief gedrag. Op deze manier biedt de leerkracht de gepeste ook structuur: "goed zo! Ja, dit is het gedrag wat ik graag van je wil zien."
- Wanneer het kind moeite heeft en blijft houden met het aanleren van sociale vaardigheden kan in samenwerking met de ouders overwogen worden om hiervoor hulp in te schakelen (bijvoorbeeld meedoen met een sociale vaardigheidstraining).



## 7.2 Gesprek met het gepeste kind

- Ook hier is het belangrijk om naast de gepeste te gaan staan, om te proberen in het kind in te leven. Hierdoor kan de leerkracht vanuit zijn hart meeleven tonen. Het is goed om dit ook te laten blijken in woorden, bijvoorbeeld: “dat moet echt heel vervelend voor je zijn”. Bagatelliseer het probleem nooit! Zeg niet van: “ach joh, ’t zal wel meevallen. Misschien was het wel een geintje.”  
Neem de klacht serieus, accepteer dat het zo is. Geef wel aan dat hier iets aan gedaan moet worden, omdat pesten onacceptabel gedrag is.
- Geef ook aan dat het goed is dat het kind gekomen is om het te vertellen. Vaak heeft het kind al een grote drempel moeten nemen. Het kind kan namelijk bang zijn dat het ‘klikt’, angstig zijn dat het afgewezen wordt.
- Daarbij is het van belang dat de leerkracht goed naar het kind luistert en vragen stelt over het ‘hoe, waar, wanneer en door wie’. Hierdoor krijgt de leerkracht inzicht in de situatie. Vraag het kind of het de ouders heeft verteld dat hij/zij wordt gepest.
- Verder is het goed om na te gaan hoe het kind op het pesten reageert. “Wat doet het kind voor, tijdens en na het pesten?”
- Sommige kinderen kunnen op een manier reageren dat juist pestgedrag oproept. Het is dan belangrijk om als leerkracht het kind hier op een goede manier mee te confronteren. Dit kan bijvoorbeeld door het kind een verhaaltje te vertellen waarin ditzelfde gedrag naar voren komt en waaruit blijkt dat het ineffectief gedrag is. Wanneer het kind dit kan begrijpen, dan kan de leerkracht een link leggen naar het eigen gedrag.
- Samen met het kind kan de leerkracht zoeken naar effectief gedrag dat bij het kind past. Als het kind er zelf niet op kan komen, vertel het kind hoe het op een andere manier kan reageren. Dit kan door middel van rollenspelen geoefend worden.
- Vaak hebben gepeste kinderen een negatief zelfbeeld. Door te benadrukken dat het kind ook sterke kanten heeft (en noem deze ook) kan het kind meer zelfvertrouwen krijgen. De mate van zelfvertrouwen kan weer invloed hebben op het al dan niet gepest worden. Over het algemeen kan gezegd worden: hoe meer zelfvertrouwen een kind heeft, hoe minder kans het heeft dat het gepest wordt.
- Daarnaast is het belangrijk om het kind te belonen, door middel van een complimentje bijvoorbeeld, wanneer het zich anders/beter opstelt. Hierdoor kan het kind zich bewust worden van welk ander gedrag hij laat zien. Bovendien zal het zijn uitwerking hebben op het zelfbeeld van het kind.
- Bij een gesprek met de pester en het gepeste kind (samen) is het van belang dat de leerkracht geen partij kiest, dat hij/zij duidelijke regels stelt, in eerste instantie het de kinderen zelf laat oplossen (zij hebben een probleem) en ervoor te waken dat er uiteindelijk een oplossing komt die voor alle partijen acceptabel is.

## 7.3 Gesprek met de klas

Het gesprek met de klas vereist een bijzondere aanpak.

In eerste instantie moet duidelijk zijn waarom de leerkracht kiest voor een groepsgesprek. Hiervoor zijn een aantal redenen te noemen:

- het is overduidelijk dat één of meer kinderen gepest worden. Zulke kinderen worden bijvoorbeeld openlijk vernederd, of verlaten huilend het lokaal.
- de leerkracht heeft het vermoeden dat pesten in de klas voorkomt, maar hij/zij weet het niet met zekerheid.

In het laatste geval is het van belang dat de leerkracht het onderwerp indirect aan de orde stelt, bijvoorbeeld door middel van een (bijbel)verhaal. De leerkracht vraagt om voorbeelden, neemt duidelijk stelling tegen het pesten in en geeft aan dat juist iemand die pest ‘zielig’ is. Ook benadrukt hij dat het geen ‘klikken’ is, wanneer men vertelt dat er iemand wordt gepest.

Wanneer er echter op een directe manier over het pestgedrag wordt gesproken, zoals dit nodig is in het eerste geval, dan kunnen de volgende punten richtlijnen zijn.

- Biedt als leerkracht de gelegenheid dat beide partijen aan het woord kunnen komen. Zorg ervoor dat degene die spreekt, niet onderbroken wordt door een ander. Zorg er bovendien voor dat er naar elkaar geluisterd wordt. Laat ook duidelijk naar voren komen hoe de anderen in de klas met de pestsituatie om zijn gegaan.
- Wanneer iedereen zijn/haar zegje heeft gedaan, trek het probleem dan breder. Geef aan dat pesten een veel voorkomend verschijnsel is.
- Neem duidelijk stelling in dat pesten niet geaccepteerd wordt.
- Geef aan dat er daarom een probleem ligt, dat vraagt om een oplossing. Laat de kinderen komen met ideeën hoe zij ervoor kunnen zorgen dat het pesten aangepakt wordt.
- Bespreek deze ideeën en zorg ervoor dat het voor iedereen duidelijk is welke bijdrage hij/zij kan leveren aan het tegengaan van pesten.
- Evalueer na verloop van tijd met de kinderen over de pestsituatie.  
Hoe gaat het nu?  
Komt het pesten nog steeds voor?  
Zo ja, waar ligt dat aan?  
Maak opnieuw gebruik van de bovengenoemde punten.

## 7.4 Gesprek met de ouders van het gepeste kind en/of de pester

*Aandachtspunten voor een gesprek met de ouders van het gepeste kind:*

- Altijd dienen de klachten van ouders serieus genomen te worden, maar wel in het bijzonder wanneer de ouders van het gepeste kind zelf de school hebben gebeld.
- Geef aan dat de school pesten ook onacceptabel vindt en dat de school er alles aan wil doen om pestgevallen aan te pakken.
- Vraag informatie van de ouders over het 'hoe, waar, wanneer, door wie en hoe lang al'. Informeer bij ouders van pesters en gepesten of er ook een aanleiding is te vinden in voorvallen.
- Vraag of de ouders weten hoe zij hun kind dat gepest wordt kunnen helpen. Vertel hen dat zij hierover literatuur kunnen lezen, bijvoorbeeld het boek van Bob van der Meer: "Pesten bij kinderen: adviezen aan volwassenen".
- Geef aan dat het erg op prijs wordt gesteld dat de ouders hebben gebeld. Benadruk dat zij dit moeten blijven doen.
- Leg uit dat het pestgeval besproken wordt in het team en dat de ouders op de hoogte gehouden zullen worden van de activiteiten.
- Houdt dus regelmatig contact met de ouders. Ook wanneer het pestgeval is aangepakt en het pesten over lijkt te zijn, bel na enige weken toch nog eens de ouders om te vragen of zij nog merken dat hun kind gepest wordt.

*Aandachtspunten voor een gesprek met de ouders van de pester:*

- Leg uit waarvoor u belt. Bijvoorbeeld: "Ik bel u omdat er in de klas een probleem van pesten is geconstateerd, waar uw zoon/dochter bij betrokken is."
- Vertel dat de school pesten onacceptabel vindt en er daarom alles aan wil doen om pestproblemen aan te pakken. Hierbij heeft de school de medewerking van de ouders nodig.
- Vervolgens kan de leerkracht ingaan op de vraag of de ouders hier iets van afweten, zo ja, wat zij ervan af weten en of zij de school op de hoogte willen houden van gegevens over de pester of gepeste.

- Als ouders boos worden, is het belangrijk om hier niet direct tegen in te gaan (of zelf boos te worden), maar de ouders de ruimte te geven dat zij hun boosheid kunnen uiten. Blijf echter wel bij hetgeen waarvoor u belt: namelijk dat er een probleem is, waar het kind van deze ouders bij betrokken is.
- Als ouders onredelijk blijven, kunt u aangeven dat u graag met de ouders over dit geval wilt praten, maar dat u dit wel op een volwassen manier wilt doen. Verandert er niets, dan zult u een einde moeten maken aan het gesprek en aangeven dat de school dan helaas alleen met dit geval om zal moeten gaan. Benadruk dat de school open blijft staan voor medewerking van de ouders, daarom mogen zij hierover te allen tijde contact opnemen.